

6. Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2017–2018 роки : довідник (підготовл. працівн. ДЗ «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України»). Київ, 2019. 66 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-312-5-26>

**THE MODERN INTEGRATED TEXTBOOK
AS A METHOD OF IDENTIFYING AND DEVELOPING THE VITAL
POTENTIAL OF EDUCATIONAL PROCESS PARTICIPANTS**

**СУЧАСНИЙ ІНТЕГРОВАННИЙ ПІДРУЧНИК –
МЕТОД ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ
ЖИТТЄВО НЕОБХІДНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Diachenko I. M.

*PhD in Philosophy,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Natural and Social
and Humanities Disciplines
Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr
Regional Council
Zhytomyr, Ukraine*

Д'яченко І. М.

*кандидат філософських наук,
доцент,
доцент кафедри природничих
та соціально-гуманітарних
дисциплін
«Житомирський медичний
інститут» Житомирської обласної
ради
м. Житомир, Україна*

Які б філософії освіти не формували в світовому, європейському, українському просторі, основна ідея зосереджується в подоланні протистояння «банківської»/традиційної концепції (філософії освіти), тобто філософії вишколу, формування особистості ззовні за нав'язаними зразками та стандартами, концепції вивільнення внутрішнього потенціалу окремо взятої людини, формування особистості через повноту її самореалізації, адекватність функціонування її здібностям в сприятливих для цього мовах.

Саме такий вектор освіти дозволить людині бути психофізично здоровою з усіма наслідками.

Зазначимо, що всі сучасні концепції здоров'я (холістична, прагматична, інтерактивна, духовна, світська, теорія салютогенезу) мають на увазі під здоров'ям максимальну здатність людини до самореалізації та самоздійснення [1, с. 431–435].

Саме теорія вивільнення життєво необхідного потенціалу сприяє яснішому розумінню основних ідей, непересічної актуальності теорії визволення людини, напрямків глибинних радикальних перетворень як всередині суспільства, так і в загальному соціоекономічному, політичному, культурному устрої світу.

Ці перетворення, реалізація, розвиток кожної особистості досягаються насамперед завдяки освіті, в процесі якої людина навчається критично сприймати свою життєву ситуацію й осмислено трансформувати її в напрямку повноти прояву її потенціалу, відповідності йому її функціональних обов'язків, що нею виконується в певному соціокультурному середовищі, розуміти причини необхідності та вектори його перебудови.

В більшій мірі досягненню цих цілей сьогодні відповідає «відкрита освіта», що розвивається на основі формалізації знань, їх передачі і контролю з використанням інформаційних і педагогічних технологій дистанційного навчання, доступна кожному охочому, без аналізу його освітнього цензу і регламентації періодичності і часу вивчення окремого курсу, програми.

Ураховуючи народженість, біо-соці-духовність людини, філоменологічність напрямку її буття [2, с. 257–268], очевидно, що її самореалізація, розвиток, адаптованість, життєстійкість на всіх рівнях світу передбачає ознайомлення, засвоєння, критичний аналіз попередньо накопиченого знання/інформації про причини, специфіку, цілі буття людини та тих систем, до складу яких вона долучена. В цьому контексті важливо, що відкрита освіта з усіма її технічними і організаційними новаціями має цілковито традиційну мету: передавати накопичені і отримувати нові знання в рамках традиційних освітніх соціальних систем, що склалися віками – університету, школи, спільноти колег-викладачів (навіть визнання ролі студентських спільнот у навчальному процесі не є чимось таким вже новим).

Відкрита освіта зараз просто дає традиційній освітній діяльності нові, потенційно надзвичайно потужні засоби, інструменти і прийоми їх використання; цей позитивний потенціал у деяких аспектах реалізується вже зараз, інші його елементи для отримання адекватних сподіванням результатів потребують тривалого розвитку і відповідної творчої роботи [3, с. 11].

Отже, очевидно, сучасна освітня практика потребує інструментів не тільки публікації і зберігання навчальних матеріалів, а й створення умов для ідентифікації та розвитку потенціалу кожного учасника освітнього процесу.

Особливе роль в процесі вирішення цієї задачі відіграє сучасний інтегративний підручник, який завдяки структурно-логічній методиці подачі інформації, дозволяє досягнути якісно нового рівня зв'язності накопиченого та актуального знання. При викладанні дисциплін «Історія та культура України» і «Історія медицини» був запропонований авторський інтегрований підручник зі структурно-логічним викладом матеріалу «Історія та медицина України», який пройшов апробацію протягом 2019–2023 рр.

Стратегія інтегрованого підручника з історії та медицини України – це стратегія розуміння, коли ми враховуємо перспективу іншого чи інших на додаток до власної. Це призводить до розуміння того, що наша перспектива теж задана власним культурним контекстом, відображає наше позиціонування та інтерпретацію всього, що і чому відбувається, наше судження про те, що є, а що не є важливим, у тому числі й наші стереотипи та забобони. Основна установка стратегії – розглядати ситуацію у різних перспективах для глибокого розуміння себе та зміцнення своєї життєстійкості на всіх рівнях існування та діяльності.

До дидактичної та методичної характеристики підручника входять: доступність змісту, відповідність навчальним програмам, системність, послідовність викладу матеріалу, ступінь практичного застосування засвоєних знань, наочність, співвідношення тексту, таблиць, схем, ілюстрацій, які сприяють розвитку індивідуальних здібностей студентів та зміцненню інтересу до предметів, посилюють між предметні зв'язки. Підручник побудований з урахуванням принципів мультиперспективності, багатоаспектності, раціональності, структурної логічності, систематичності, трансдисциплінарності, розумного егоїзму. Інтегрований підручник подається у формі енциклопедичного довідника з монографічними елементами.

Концепція інтегрованого підручника – не заперечуючи важливості знання хронології, історичних фактів, прагне урівноважити засвоєння студентами досвіду минулого та формувати їхні здібності до історичного мислення. Особлива увага приділяється формуванню вміння аналізувати, інтерпретувати, узагальнювати історичні свідчення, які дізнаються студенти з різноманітних первинних і другорядних джерел. Це зумовлено інтерпретацією та реконструюванням більшості

історичних явищ з різних точок зору, у різних перспективах, які задані і обмеженістю свідчень, і суб'єктивними інтересами інтерпретаторів та трансформаціями культурних явищ, які до певної міри також визначають, що саме здається суттєвим у минулому кожному новому поколінню.

Принцип мультиперспективності, який дозволяє подолати тенденцію викладу інформації у монокультурній, етноцентричній перспективі, пропонує виклад матеріалу на основі історії тих етносів, які й домінували лінгвістично та культурно на території України, й взаємодіяли з домінуючою групою (наприклад, киммерійці, скіфи, нормани, татаро-монголи, балти, поляки тощо). Приділяється увага соціальному, антропологічному, культурному, гендерному векторам історії, привертається увага до історії раніше ігнорованих соціальних категорій та груп (жінок, бідняків, етнічних меншин, дітей, сімей та мігрантів). В інтегрованому підручнику є теми, які стосуються ролі жінок в політиці, медицині, є теми міграційних хвиль та наслідків міграції для психічного здоров'я дітей тих сімей, батьки яких змушені були працювати за межами України.

Принцип багатоаспектності викладу матеріалу підручника зумовлений розумінням необхідності підготовки учнів, студентів до життя у світі, що характеризується етнічним, культурним, мовним та релігійним різноманіттям, з підвищеним рівнем вимог до трудової мобільності з культурної та етнічної точок зору, стійкістю до асиміляції та інтеграції, яка може провокувати втрату своєї ментально-культурної своєрідності.

Системоутворюючий принцип дозволяє шукати елементи (історичні суб'єкти, об'єкти), в яких він реалізується, встановлювати зв'язки між елементами (учасниками історичного процесу) в певному відношенні, визначати властивості, розуміти мотиви діяльності/функціонування елементів, оцінювати результати, прогнозувати наслідки їх дій.

Принцип раціональності та енергозбереження. Люди загалом, молоді люди зокрема оптимізують когнітивну поведінку відносно вимог оточуючого середовища та затрат на когнітивну систему. Проблема перевантаженості підручника матеріалом вирішується за допомогою структуризації матеріалу у вигляді структурно-логічних схем, систематичних таблиць, посилань на додаткові інформаційні джерела, ресурси, пропорційне поєднання текстового та ілюстративного матеріалу, простеження зв'язку явища минулого в сучасному, а також актуалізації практичного застосування стародавніх розробок у медицині зараз.

Принцип розумного егоїзму. Було здійснено спробу запропонувати бачення не загального способу життя всіх народів, які перебували

на території сучасної України, а показати український спосіб буття серед різноманітності етнічної, мовної, релігійної, соціальної та культурної, що дозволяє студентам викристалізувати саме ті ознаки, які властиві українству.

Особливий резонанс у концепції підручника пов'язаний з усуненням лакун та замовчування, що гальмують поширення інформації, яка призводить до подолання автобіографічної амнезії, гіпертрофованості аграрного характеру нашого буття, активізує відродження аристократизму української нації через глибинний аналіз багатовекторної політики кожного представника правлячих династій, учасників історичних подій в контексті формування поля для розвитку потенціалу як представників еліти, так і підданих.

Інтегрований підручник зі структуризованим текстом пропонує описові, побутово-розповідні, науково-пояснювальні, художньо-естетичні, сакральн(ментальн)о зорієнтовані блоки тексту, що дозволяє студентові сформувати цілісний образ буття української нації, систематизувати матеріал, критично його осмислити, продукує полісміслові зв'язки під час роботи з матеріалом підручника, створює спільне психосміслове поле їхнього взаємозалежного існування «тут – тепер – системно» [4].

Література:

1. Anna Lydia Svalastog, Doncho Donev, Nina Jahren Kristoffersen, and Srećko Gajović. Concepts and definitions of health and health-related values in the knowledge landscapes of the digital society. *Croat Med J.* 2017 Dec; 58(6): 431–435. doi: 10.3325/cmj.2017.58.431
2. Dyachenko Inna. Directionality of the living: evolution, forms and consequences of manifestation (filomenological aspect) // PNAP. 2020. № 1-1(38). P. 257–268. DOI: <https://doi.org/10.23856/3834>
3. Opening up education: the collective advancement of education through open technology, open content, and open knowledge / edited by ToruIiyoshi and M. S. Vijay Kumar. MIT Press, 2008. К. : Hayk, 2009. 256 с.
4. Diachenko, Inna та Kalishchuk, Svitlana та Zhylin, M та Kyuko, A та Volkova, Y. Color education: A study on methods of influence on memory. *Heliyon.* 2022 Nov 16;8(11):e11607. DOI: 10.1016/j.heliyon.2022.e11607 ; URL: <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2405-8440>